

ATLATEINISCHE INSCRIFTEN ausgewählt von Ernst Diehl. Vierte durchgesehene Auflage (Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen begründet von Hans Lietzmann, herausgegeben von Kurt Aland). Berlin, Walter De Gruyter, 1959, 132 p., 16°.

A patra ediție a culegerii de *Inscriptii latine vecbi* a lui Ernst Diehl, îngrijită de Konrad Schubring, se deosebește de cele precedente printr-o serie de *addenda et corrigenda* redactate de noul editor, care a completat adnotația critică a edițiilor anterioare prin referințe la descoperirile epigrafice noi și la studiile istorice și lingvistice publicate în ultimii treizeci de ani. Osebit, o seamă de erori strecurate în aparatul lui Diehl au fost înlăturate, iar tabla de concordanță de la sfîrșitul volumului întregită cu numerele corespunzătoare din *CIL*, *ILS* ori *Carmina epigraphica*.

O altă inițiativă bună e punerea la zi a bibliografiei nu numai prin citareapublicațiilor recente, dar și prin gruparea acestora în jurul secțiunii

din Corpus la a cărei întregire servesc. Astfel, alături de oricare volum din *CIL*, e ușor să se vadă dintr-o privire cite și ce anume culegeri speciale oferă materialul descoperit de aproape un veac.

În aceste condiții, și în ciuda faptului că numărul textelor incluse în culegere n-a fost sporit, e ușor de înțeles că volumașul va continua să aducă serviciile pe care le-a adus și în trecut nu numai studenților, cărora le e destinat în primul rînd, dar și cercetătorilor a căror bibliotecă nu cuprinde marile publicații epigrafice, deopotrivă scumpe și anevoie de procurat. În cele 826 inscripții pe care le cuprinde, aceștia vor găsi esențialul documentării epigrafice pentru perioada republicană, — de la legi și hotărîri ale Senatului, trecînd prin dedicații, inscripții onorifice și monumentale, pînă la modestele texte zgîrțite pe fibule, vase și unelte. Reeditarea lui trebuie deci salutată cu căldura cu care altădată, și pentru aceleași motive, am salutat apariția culegerii analoge a lui Attilio Degraasi: *Inscriptiones Latinae liberae reipublicae* (Firenze, 1957).

D. M. Pippidi

JOYCE S. & ARTHUR E. GORDON, *Contributions to the Palaeography of Latin Inscriptions* (University of California Publications in Classical Archaeology, vol. 3, no. 3, pp. XII+65—242; pl. 10—17, 36 fig. in text). Berkeley and Los Angeles, University of California Press, 1957.

Cu cîțiva ani în urmă, la cel de-al II-lea Congres internațional de epigrafie greacă și latină întrunit la Paris în 1952, Robert Marichal constata nu fără amărăciune că « epigrafiștii și paleografil par a face parte din două lumi diferite și întrucîtva impenetrabile » (*Actes...*, Paris, 1953, p. 180). De aceea, ridicîndu-se împotriva unei stări de lucruri prea multă vreme prelungite, învățatul francez preconiza pentru viitor o mai strînsă colaborare între specialiștii celor două discipline, subliniind în special nevoia pentru epigrafist de a aprofunda evoluția scrierii monumentale,

în interesul propriilor sale cercetări în primu rînd, dar și pentru a contribui pe această cale la progresul studiilor de paleografie, pe care epigrafia le poate ajuta, în măsura în care dispune de texte datate.

Între timp, starea de lucruri abia înfățișată s-a modificat în oarecare măsură, mulțumită activității soților Gordon, care, după publicarea în 1957 a unui volum de *Contribuții la paleografia inscripțiilor latine* (de bună seamă primul dintr-o serie de studii închinat acestor preocupări), au făcut să apară în 1958, la University of California Press, un *Album de inscripții latine datate din Roma și împrejurimi, din perioada mergînd de la Augustus la Nerva*. E de la sine înțeles că cele două lucrări se completează reciproc, dar e tot atît de firesc ca — în lipsa *Albumului*, pe care n-am avut prilejul să-l văd, darea mea de seamă să poarte asupra *Contribuțiilor* despre care ar fi greșit să se creadă că reprezintă un simplu